

DOCUMENTS OF BREATHING

Πάσκουα Βοργιά & Παύλος Φυσάκης

ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

19 Μαρτίου – 7 Μαΐου 2022

To breathe is not enough¹.

Η Αιγυπτιακή Βίβλος των Νεκρών είναι ένα πολυσυλλεκτικό εγχειρίδιο με οδηγίες για το πέρασμα του νεκρού στον Άλλο Κόσμο. Τα ταφικά κείμενα των αρχαίων Αιγυπτίων δεν είναι παρά συρραφές από μικρότερα κείμενα, που έχουν βρεθεί μέσα σε ταφικούς θαλάμους: ξόρκια και μαγικές επικλήσεις προς τους θεούς για το ταξίδι προς το αιγυπτιακό Duat (Βασίλειο των Νεκρών). Πολλές φορές ονομάζονται και «Άδειες Αναπνοής», όπου η αναπνοή συμβολίζει αυτά που επιθυμεί ή χρειάζεται ο νεκρός στη μετά θάνατον ζωή.

Έτσι και το *Documents of Breathing*, τα *Τεκμήρια Αναπνοής*, είναι μια συλλογή από θραύσματα μνημοσύνης – αρχαιακά ίχνη, οικογενειακά κειμήλια, ιστορικά ντοκουμέντα –, που ανευρίσκονται και δομούνται με τρόπο σχεδόν συνειρμικό. Η αγγλική λέξη για την ανάμνηση, το «recollection», ενώνει το συνθετικό -re- (ανά), με τη χειρονομία της συλλογής (collection). Καθώς συλλέγουμε, μαζεύουμε κομμάτια, που όταν βρεθούν μαζί, «αναβιώνουν» την Ιστορία, ενώ κάθε εικόνα βρίθεται από τεκμήρια του τέλους του χρόνου.

There is no death as we know it. Just documents changing hands².

Εικόνες που έχουν αρχετυπική, κρυπτική ή αλληγορική σημασία, όπως ένα σκοτεινό δάσος, μια θάλασσα, η άβυσσος ή το γέλιο ενός παιδιού, αγκιστρώνονται μέσα από τις λεζάντες τους σε μια πολύ συγκεκριμένη στιγμή και συνθήκη, όπως είναι οι συγκρούσεις στις Σκουριές, ο χαμός των προσφύγων στη Μεσόγειο, τα Δεκεμβριανά του 2008, η φωτιά στο Μάτι, ή κάποια οικογενειακή ιστορία. Όλα αυτά μπορούν να συνομιλήσουν με ένα ιστορικό μνημείο, ένα ζευγάρι που αγκαλιάζεται, ένα μαγικό δαχτυλίδι, stills από μια soft porn ταινία του '70 ή ένα φωτορομάντσο. Και όλα μπορούν να είναι ταυτόχρονα ιστορικά τεκμήρια και οικογενειακά κειμήλια – ακόμα και ένας ουρανός. Άλλωστε, the image comes from the sky³. Αυτή η αντίφαση, και πολλές φορές η αναντιστοιχία μεταξύ φωτογραφίας-λεζάντας, εικόνας-λόγου, σημείου-σημαινόμενου, και τελικά η διαλεκτική ένταση μεταξύ του ιστορικού και του φαντασιακού, του προσωπικού και του κοινωνικού, του υλικού και του άυλου, του ιερού και του βέβηλου, είναι κυρίαρχη μέσα σε αυτό το έργο. Οι ιστορίες μετατρέπονται σε Ιστορία, και αντίστροφα.

Τα Τεκμήρια της Αναπνοής εκφράζουν μια «νοσταλγία επιστροφής στον πιο αρχαϊκό τόπο της απόλυτης έναρξης⁴». Είναι μια άσκηση που ενώνει την τέχνη και την καταγραφή, το τεκμήριο και τη δημιουργία, το ιστορικό και το άχρονο. Η φαντασίωση της άχρονης κυκλικής εικόνας που όλα τα περικλείει, κυριαρχεί. Αυτός ο πόθος της επιστροφής σε μια πρωτόγονη κατάσταση μαγείας, βιώνεται ως το μόνο μέλλον. Εμφανίζονται μοτίβα που

¹ Yes Sir, I Will, Crass, 1983

² White Noise, Don DeLillo, 1985

³ *The Ground of the Image*, Jean-Luc Nancy, 2005

⁴ *Archive Fever*, Jacques Derrida, 1995

επανέρχονται σαν την κυκλικότητα της αναπνοής, μιας λειτουργίας ανακλαστικής που διατρέχει όλα τα έμβια όντα δίνοντάς τους πνοή.

Ο τρόμος του κενού – Horror Vacui – ήταν η απαρχή για ένα τέτοιο έργο, καθώς αυτό ακριβώς το κενό ανέκαθεν πάσχιζε να μετασηματιστεί σε κάτι, να «αναρχοποιηθεί». Μια τέτοια κρύπτη νοήματος (σε αντιπαροβολή με τον Λόγο) βιώνεται ως τόπος γέννησης: η Μαύρη Τρύπα πριν τον μεγάλο κατακερματισμό, ένας τόπος ασφαλής και άφατος, που πάντα κυοφορεί.

Το έργο έχει ως αναφορές το βιβλίο του Walter Benjamin «The Arcades Project», μια συλλογή από κειμενικά αποσπάσματα δικά του και κυρίως άλλων διανοητών με επίκεντρο το Παρίσι του 19^{ου} αιώνα, και τον «Άτλαντα Μνημοσύνης» του Aby Warburg (1866-1929), μια ακολουθία εικόνων από την αρχαιότητα μέχρι την εποχή του, που αναδεικνύει συνέχειες μοτίβων, χειρονομιών, συμβολισμών, τα πολιτισμικά ίχνη και τις οπτικές αναπαραστάσεις τους στην ιστορία της τέχνης. Κοινό στοιχείο και των δύο έργων, πέραν της κυριαρχούσας χειρονομίας της συλλογής θραυσμάτων, είναι ότι δεν ολοκληρώθηκαν ποτέ.

Έτσι και τα Τεκμήρια Αναπνοής, ξεκίνησαν από την ιδέα ενός βιβλίου, και ταξινομούνται σε δέκα ατελή κεφάλαια: The Last Version, Chronos, Dream City, Denkraum, Logos, Pathos, Sacred & Profane, Pothos, Θάνατος, The Afterlife.

***No one should brave the underworld alone*⁵.**

Στα Τεκμήρια Αναπνοής, που παρουσιάζονται με τη μορφή έκθεσης (όπου εμπεριέχεται το αρχικό βιβλίο-κιβωτός), εσωκλείονται όσα θα θέλαμε να μας συνοδεύσουν:

*If this book is made for him, then he will breathe like the souls of the gods forever and ever. Hide it! Keep it secret! Do not let anyone read it, since it is effective for a man in the god's domain so that he might live again successfully millions of times. May he write for you the Book of Breathings with his own fingers. May your soul breathe forever. May you see with your eyes, hear with your ears, speak with your mouth, and walk with your legs, your soul having been made divine in the hereafter so that it can assume any form it desires. May your soul breathe any place you want. May you endure in life, prosperity, and health, having been established upon your throne in the Sacred Land. May you spend the night in life. May your face live and your form be beautiful, while your name endures every day. May your odor be as pleasant as a young man's. May your soul live by means of the Document of Breathing*⁶.

⁵ House of Leaves, Mark Z. Danielewski , 2000

⁶ The Hor Book of Breathing (ταφικό κείμενο της Πτολεμαϊκής εποχής)

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ: ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΡΗΤΗΣ (Ρέθυμνο)

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 19 Μαρτίου – 7 Μαΐου 2022

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΘΕΣΗΣ: ΚΟΛΕΚΤΙΒ 8, ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΜΑΡΙΑ ΜΑΡΑΓΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ: ΕΛΕΝΑ ΝΤΟΣΑ

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ: ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΡΚΑΚΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ: ΠΑΣΚΟΥΑ ΒΟΡΓΙΑ

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ: ΠΑΥΛΟΣ ΦΥΣΑΚΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ: ΕΛΕΝΑ ΝΤΟΣΑ, ΕΛΕΝΗ ΠΑΓΚΑΛΙΑ

ΚΑΔΡΑ: ΝΙΚΟΣ ΣΔΡΑΛΗΣ

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΛΛΗΣΕΙΣ ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΩΝ: ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΑΜΠΑΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ: ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΤΑΤΣΗΣ

ART HANDLING, ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ: ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΤΑΤΣΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΟΥΓΙΟΥΜΟΥΤΖΗ

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΕΡΓΩΝ: ΜΟΝΕΑΡΤ

ΜΟΝΤΑΖ ΒΙΝΤΕΟ, ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ: ΝΙΚΟΣ ΜΑΡΚΟΥ

Powered by Onassis Culture

Με την υποστήριξη του Οργανισμού Πολιτισμού και Ανάπτυξης ΝΕΟΝ

powered by
**ONASSIS
CULTURE**

Supporting Creativity
NEON

KOLEKTIV8

ΩΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ:

Χειμερινή περίοδος:

1 Νοεμβρίου - 30 Απριλίου

Τρίτη - Παρασκευή 09:00-14:00

Τετάρτη & Παρασκευή 09:00-14:00 & 18:00-21:00

Σάββατο - Κυριακή 10:00-15:00

Δευτέρα Κλειστά

Θερινή περίοδος

1 Μαΐου - 31 Οκτωβρίου

Τρίτη - Παρασκευή 09:00-14:00 & 19:00-21:00

Σάββατο - Κυριακή 10:00-15:00

Δευτέρα Κλειστά

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Παύλος Φυσάκης

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1969. Διδάσκει φωτογραφία στην σχολή φωτογραφίας Focus School of Art και είναι καλλιτεχνικός διευθυντής του Μεσογειακού Φεστιβάλ Φωτογραφίας. Είναι ιδρυτικό μέλος της ομάδας καλλιτεχνών *Depression Era* και ιδρυτής του πολιτιστικού οργανισμού *KOLEKTIV8*.

Από το 1996 έχει συνεργαστεί ως φωτογράφος και photo editor σε περιοδικά και θέατρα, ενώ ήταν Υπεύθυνος του Φωτογραφικού Εργαστηρίου της Μονάδας Απεξάρτησης 18 Ανω του Ψ.Ν.Α. (2003-2015).

Έργα του έχουν παρουσιαστεί σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών, Μπιενάλε της Νίκαιας, Γαλλία, Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Πολιτιστική Ολυμπιάδα Αθήνας, PhotoBiennale Θεσσαλονίκης, Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης, 2^η Biennale Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης, φεστιβάλ της Arles-Γαλλία, Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Κρήτης, γκαλερί a.antonoπουλου.art, γκαλερί CAN, φεστιβάλ *Circulation(s)*-Παρίσι, Μουσείο Μπενάκη, *Apollonia – Art Exchanges* στο Στρασβούργο, μουσείο *Beaux Art*-Βρυξέλλες). Το βιβλίο του «*Land Ends - Φωτογραφίζοντας τα Άκρα της Ευρώπης*», βραβεύτηκε ως το καλύτερο ελληνικό φωτογραφικό βιβλίο για το 2010. Έργα του βρίσκονται στη μόνιμη συλλογή του Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης, του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης Κρήτης, και σε ιδιωτικές συλλογές.

Μέσα από τη φωτογραφία προσπαθεί να μην ξεχάσει. Επιμένει ότι δεν υπάρχει αρκετός χρόνος.

Πάσκουα Βοργιά

Γεννήθηκε στο Λονδίνο το 1975. Σπούδασε πολιτιστική διαχείριση στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, οργανωτική ψυχολογία στο Columbia University της Νέας Υόρκης (με υποτροφίες Fulbright και Ωνασείου) και ψυχολογία στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Από το 2011 μέχρι το 2019 ήταν μέλος της καλλιτεχνικής κολεκτίβας *Depression Era*. Από το φθινόπωρο του 2015 εργάζεται στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση και συντονίζει τη σειρά *Λέξεις & Σκέψεις*, όπου επιμελείται και οργανώνει συμπόσια, συζητήσεις, εκθέσεις, εργαστήρια και φεστιβάλ. Έργα της έχουν παρουσιαστεί σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.